

November – maart

Aangename eenzaamheid

Vorbij de rafelranden van de Randstad ligt een verborgen hoekje ongepolijst, winters wandelgenot. Kwade Hoek, een plek voor individualisten. Als je de neiging voelt alles achter te laten, je gedachten los te rukken uit de dagelijkse tredmolen, dan is dit dé plek. Natuurlijk, in het vrolijke voorjaar kwinkeleren de vogels en viert het jonge leven zijn hier zijn eigen feestje. Gemakkelijk geluk, zó voor het oprapen. Maar wie hier wil ondergaan in de weldadige eenzaamheid van een door iedereen vergeten en verlaten oord, weet dat je hier in de winter moet zijn. Als de vale lucht boven het land verloopt naar kobaltblauw boven zee, als de wind je hoofd diep in je kraag dwingt, dan is Kwade Hoek op zijn best.

Half land, half zee

‘De kwaaien hoek’ was vroeger berucht vanwege de verraderlijk sterke stroming en de zandbanken voor de kust. Het was de schrik van de schippers die blij waren als ze ‘de kwaaien hoek’ voorbij waren, de zandbanken gemeden. Iets verderop was de ‘goede rede’ waar ze veilig konden aanmeren. Het groeide uit tot de plaats Goedereede. Bij de Deltawerken is Kwade Hoek gelukkig buitendijks gebleven waardoor de zee in het dynamisch getijdengebied nog steeds de baas is. Vooral in de winter stroomt het zoute water via geulen en kreken ver

het natuurgebied in. Grote stukken land komen onder water te staan. Wind, water en getij brengen het landschap voortdurend in beweging. Bij laagwater laat dit miniwadden-gebied zich het best overzien.

De slufter van de Kwade Hoek

1 Het ruikt naar zeewater, diesel en teer. Meeuwen scheren kijvend over het **havenhoofd van Stellendam**. Een vissersboot met de letters OD – van Ouddorp – verlaat de haven. Ze liggen hier al zo’n veertig jaar, de Ouddorper vissers, maar van oorsprong horen ze hier niet. Hun haven aan de Grevelingen raakten ze kwijt toen in 1971 de Brouwersdam de weg naar zee voor hen afsloot. De vloot verhuisde naar Stellendam. Een vissersboot ploetert tegen de vloedstroom door het Haringvliet. De vaargeul is hier maar smal en loopt vlak voor de kust van Natuurgebied Kwade Hoek. Een visserman aan dek beantwoordt onze groet aarzelend als we een hand opsteken.

2 In de verte prikken de schoorstenen en kranen van de Maasvlakte het wolkendek lek. Niet meer dan spierballenvertoon, ver weg. Hier zijn de **braam** en **duindoorn** de baas. Een enkele **vlier** en **meidoorn** handhaaft zich met moeite op de hogere stukjes oud duin. Golvend slingerend zoekt het pad zich een weg. De duindoornstruiken zitten nog volop in de bessen. Winterproviand voor de vogels. Van de besloze mannelijke struiken moeten ze het niet hebben. Alleen de vrouwelijke struiken dragen bessen

Afstand

13 km ca. 3,5 uur

Route inkorten

Zie cursieve tekst in **C** en **E**, inkorting van ruim 4,5 km

Startpunt

Parkeerplaats Haveneind
Stellendam

Bewegwijzering

Geen, zie routebeschrijving

Parkeren

Parkeerplaats Haveneind,
3251 LJ Stellendam

OV

Vanaf station Rotterdam
Centraal metro naar Spijke-
nisse Centrum. Connexion
lijn 101 naar Hellevoetsluis,
halte Amnesty Internatio-
nallaan. Arriva lijn 104 ri
Renesse, halte Vissershaven
Stellendam.

Honden

Aangelijnd welkom

Landschapstype

Duin/strand, bos, weide/
akkerland, schorvlakte

Bijzonderheden

Laarzen zeer aanbevolen.
Bij hoogwater kan het route-
deel over de schorren **D** zeer
drassig of zelfs onbegaan-
baar zijn.

en voeden de hongerlijders.
Net mensen.

③ Tussen de hooggelegen duintjes en het strand ligt een bijzonder stukje Kwade Hoek: het **slikken-** en **schor-**

rengebied, waar de zee in onstuimige opwellingen vrij spel heeft en diep naar binnen spoelt. Brak is dit land. Lamsoor en lepelblad, zee-raket en walstro voelen zich hier prima thuis. Nu het win-

ter is, houdt het gewas zich in. Kwade Hoek overwintert in groen, bruin en grijs. Vaalgele rietstengels zorgen voor een vrolijke noot als ze onder de laagstaande, amberkleurige zon oplichten.

Vaalgele rietstengels in de Kwade Hoek lichten warm op onder de laagstaande zon

4 We hebben de harde zandpaden van het duin achter ons gelaten. De **schorregrond** veert en deint. Het hoge gras dat hier aan het einde van de zomer is gemaaid, is uitgestrooid over de paden en vormt een heerlijk zacht bed voor de voeten. Een geel-grijs vogeltje stuitert zingend boven het riet. Nog zo'n anonieme genieter.

5 Misschien heb je een beetje gevoel nodig voor de romantiek van desolate oorden of moet je gewoon een tikkeltje zonderling zijn om hier lekker in je vel te zitten. Anderen gaat de **leegte van strand** op een winterdag blijkbaar te ver, getuige een 'altaartje', opgebouwd uit een half vergane strandstoel, een fuikstof met vlag en stukken vaal oranje visnet. Markeringsdrang in de eindeloze leegte? Of een krampachtige poging om het afval van de beschaving hier een schijn van bestaansrecht te geven?

6 Het kanaal waardoor vroeger de schepen voeren loopt naar het gehucht **Havenhoofd**, waar het lot van Goedereede werd bezegeld door het afdichten van de open vaarverbinding. Het gehucht ging in de Tweede Wereldoorlog volledig onder de slopershamer om plaats te maken voor de bouw van

Zandkunstenaar

Het oude gezegde 'de zee geeft en de zee neemt' geldt niet alleen voor zeevarenden. Ook dit buitendijks gebied, op de rand van land en water, wordt onder invloed van de eb- en vloedstroom voortdurend geboetseerd; een beetje hier erbij, daar een beetje eraf. Schorren, slikken, duinvalleien: de bouwmeester schuurt, slijpt en vult, geholpen door de wind, zijn oeroude metgezel. Op de noordoostpunt merkt u dit het meest. Met het gebulder van de branding in je oren en de wind door je haren is het eenvoudig voor te stellen dat hier grote hoeveelheden zand worden verplaatst. Zo veel, dat er steeds opnieuw jonge duintjes ontstaan, de zee teruggedrongen door langzaam aangroeiend land. 's Winters, zeker bij springvloed en westenwind, herneemt de zee zijn positie weer en gaat onvermoeibaar verder, het kunstwerk nooit klaar.

de Atlantikwall en herrees in de wederopbouwjaren. Havenhoofd is ingetogen en weerbarstig tegelijk. Het toont gelijkenis met plaatsen als Kornwerderzand en de dijkwerkershuisjes aan de westkant van Lelystad. Gehuchtjes zoals je ze nog tegenkomt

op grofkorrelige, zwart-witansichtkaarten met kartelrand van de jaren vijftig. Uit de tijd dat 's lands bekendste televisiestem Philip Bloemendaal Nederland op het NTS-journaal moed insprak om de schouder te zetten onder de wederopbouw.

Routebeschrijving

A Vanaf parkeerplaats, bij infobord via grindpad omhoog en dijk ra oversteken. Bij duinrand rd, langs afsluitboom, zandpad. Op strand la. Einde strand links aanhouden, wordt graspad.

B Bij infobord rd. Bocht naar rechts en links. Via een smal paadje kunt u ra naar de vogelkijkhut.

C Vervolg duinpad. Einde pad la. Na afsluitboom, einde pad ra, asfaltweg (Route-inkorting: hier la. Zie verder cursieve tekst in **E**). Einde weg ra ri **Ouddorp**. Bij Y-63696 ra ri Oostduinen. Rechts naast infobord Kwade Hoek, bij boomhekjes onver-

hard pad in. Kruising rd, langs houten hekjes. Einde pad ra, omlaag. In bocht (naar links) ra, graspad. Bocht naar links, langs afzetting. Eerste graspad ra, wordt smal pad.

D Langs strandpaal nr. 5 en verderop afzetting. Bocht naar links. Bij water bocht naar links. Na bankje zijpad van rechts negeren. Kruising (bij zeeafvalbak) rd (voor strand hier ra).

E Vervolg duinpad. Na begin schelpenpad 1e onverharde pad ra. Bocht naar links. Einde pad la, schelpenpad. Zijpad links negeren en na ca. 10 meter ra, onverhard paadje. Einde paadje, na hekjes, la, halfverhard pad. Einde pad

ra. Na hek, driesprong la ri **Havenhoofd**. Bij Y-11648 rd ri **Brielle**, *Helmweg* (na route-inkorting hier verder). 1e weg la, *Nieuwendijk*. Bij huisnr. 2a rechts aanhouden, over dijk. Driesprong links aanhouden. 1e weg ra, fietspad. Einde la. Bij Y-11646/1 rd ri Brielle. In **Havenhoofd**, rd ri Stellingendam. Meteen bij beeld rechts aanhouden, asfaltpad, wordt tegelpad.

F Einde tegelpad asfaltweg oversteken. Ra. Na huisnr. 2, bij begin fietspad la, smal onverhard pad door Duinen van Goeree. Einde pad, na hekjes, ra en direct weer rechts. Na afsluitboom rd, asfaltdijk. U komt uit bij de parkeerplaats.

Ook gezien

Scholekster, houtsnip, brandganzen, sneeuwgorz, slechtvalk, strandleeuwerik, kleine zilverreiger, ree, riet, zilverschoon, heemst, zeekraal, zeeaster, zilt torkruid, echt lepelblad, biestarwegras, zeeraket, helmgras, spoorbed t.b.v. bunkerbouw in WO II.

Horeca

Geen. In Goedereede en Stellingendam diverse mogelijkheden.